

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

ק"ג.

עין משפט נר מצוה

נא א מיי פ"ז מהל
מעשר עי הלכה א
ז
ב מיי פ"ז מהל
סגמ לאון כדל
א ב מיי פ"ז מהל
סב ד מיי פ"ז מהל ע"ז
הלכה יג סגמ עשין
טו:

תורה אור השלם

1. ואת כל שללך תתקן
אל תוך רחבה ושרפת
באש את העיר ואת כל
שללך כליל לית אלקיך
ותיהת תל עולם לא
תבנה עיר: דברים יג יז
2. לא תעשון כן לית
אלהיכם: דברים יב ד
3. ותהיה העיר חרם
היא וכל אשר בה לית רק
רחב הוזהר תהיה היא
ובכל אשר אתה בבית כי
הקפאתה את המלאכים
אשר שלחתי:
יהושע ו יז
4. וישבע יהושע בעת
הזאת לאמר ארור
האיש לפני יי אשר
יקום ויבנה את העיר
הזאת את יריחו בכורו
ויסדוהו ובעצירו יציב
דלתיה: יהושע ו כו
5. בקימו בנה חיאל בית
האלי את יריחה באבירים
בכורו יסדה ובשגוב
צעירו הציב דלתיה
דבר דבר דבר בני
יהושע בן נון:
מלכים א טו לד
6. השמירו לכם פן יפתח
לכם ויקרם ויבדוכם
אתרים
והשתחרתם להם:
דברים יא טז
7. ויאמר אליהו התושבי
מתושבי גלעד אל אחאב
חי יי אלהי ישראל אשר
עמתי לפני אם יקנה
השנים האלה של ומטר
כי אם לפי דברי:
מלכים א יז א
8. לך מזה ופנית לך
קדמה ונסתרת בנחל
ברית אשר על פני
הירדן: מלכים א יז ג
9. והעורבים מביאים לו
לחם ובשר בבקר ולחם
ובשר בערב ומן הנחל
ישתה: מלכים א יז ו
10. ויהי מקץ ימים ויבש
הנחל כי לא היה גשם
בארץ: מלכים א יז ז
11. קום לך צרפתה
אשר לצידון ושבתי שם
הנה צייתי שם אשה
אלמנה לכלבך:
מלכים א יז ט
12. ויהי אחר הדברים
האלה חלה בן האשה
בעלת הבית ויהי חלו
חוק מאד עד אשר לא
נוותר בו נשמה:
מלכים א יז י
13. ויהי ימים רבים ודבר
יי היה אל אליהו בשנה
השלישית לאמר לך
הראה אלי אחאב ואתנה
מטר על פני האדמה:
מלכים א יח א

ולפרקיה (ב) דתנן הלכות בכסף מעשר שנמא יפדה כ"י דאמר יקבר אי הכי מאי איריא עיר הנדחת אפילו העלמא נמי אלא לעולם בטהור וכגון הנפול מחיצות וכדרכא (ב) דאמר רבא מחיצה לאכול דאורייתא לקלוט דרבנן וכי גזור רבנן כי אתנהו למחיצה כי ליתנהו למחיצה לא: כתבי הקדש יגנו: מתניתין דלא כר"א (ב) דתניא ר"א אומר כל עיר שיש בה אפי' מוזהר אחת אינה נעשית עיר הנדחת שנא' ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל והיכא דאיכא מוזהר לא אפשר דכתיב לא תעשון כן לה' אלהיכם: ר"ש אומר אמר הקב"ה וכו': לימא בדר' אבין א"ר אילעא קמפלגני (ב) דא"ר אבין א"ר אילעא כל מקום שאתה מוציא כלל בעשה ופרט בלא תעשה אין דנין אותו בכלל ופרט דמר אית ליה דרבי אבין ומר לית ליה דרבי אבין לא דכ"ע אית להו דר' אבין והכא בהא קמפלגני מר סבר עוד לגמרי משמע ומר סבר עוד לכמה שהיתה: אינה נבנית אבל נעשית היא גנות ופרדסים: ת"ר יהיו בה אילנות תלושין אסורין מחוברין מותרין של עיר אחרת בין תלושין בין מחוברין אסור מאי עיר אחרת אמר רב חסדא יריחו דכתיב והיתה העיר חרם לה' וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה' אשר יקום ויבנה את העיר הזאת את יריחו בכבורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה תניא (ב) לא יריחו על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו דכתיב בנה חיאל בית האלי את יריחו באבירים בכורו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתיה תניא (ב) באבירים בכורו רשע לא היה לו ללמוד בשגוב צעירו היה לו ללמוד אבירים ושגוב מאי עבוד (ב) (מאי קאמר) ה"ק באבירים בכורו היה לו ללמוד לאותו רשע בשגוב צעירו ממשמע שנאמר באבירים בכורו איני יודע ששגוב צעירו מה ת"ל שגוב צעירו מלמד שהיה מקבר והולך מאבירים עד שגוב אחאב שושביניה הוה אתא אוהו ואליהו למשאל בשלמא כי טמאי יתיב וקאמר דילמא כי מילט יהושע הכי למט לא יריחו על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו קא מקיימא דכתיב וסרתם ועבדתם וגו' וכתיב וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו' והווא גברא אוקים ליה עבודת כוכבים (ב) על כל תלם ותלם ולא שבק ליה מיטרא דמיזל מיסוד ליה לוותחא דיהושע תלמידיה מקיימא מיד (ב) ויאמר אליהו התושבי מתושבי גלעד (ב) חי ה' אלהי ישראל אם ייחיה טל ומטר וגו' בעיר רחמי והבו ליה אקלידא דמטרא וקם ואזל (ב) ויהי דבר ה' אליו לאמר לך מזה ופנית לך קדמה ונסתרת בנחל ברית (ב) והעורבים מביאים לו לחם ובשר בבקר וגו' (ב) מהיכא אמר רב יהודה אמר רב מבי טבחי דאחאב (ב) ויהי מקץ ימים ויבש הנחל כי לא היה גשם בארץ כיון דחזא דאיכא צערא בעלמא כתיב (ב) ויהי דבר ה' אליו לאמר קום לך צרפתה וכתיב (ב) ויהי אחר הדברים האלה חלה בן האשה בעלת הבית בעא רחמי למויתן ליה אקלידא דתחיית המתים אמרי ליה (ב) שלש מפתחות לא נמסרו לשליח של חיה ושל גשמים ושל תחיית המתים יאמרו שתיים ביד תלמיד ואחת ביד הרב אייתי הא ושקיל האי דכתיב (ב) לך הראה אל אחאב [ואתנה] מטר דרש ההוא גלילאה קמיה דרב חסדא משל דאליהו למה הדבר דומה לגברא דטרקיה לגליה ואבדיה למפתחיה דרש ר' יוסי בצפורי אבא אליהו קפדן

ולפרקיה. לכוליה. ומשני כ"י דאמר לא אליס למתפס פדיונו בההיא (ב) מנה גופא בנס' מעשר שני (פ"ג מ"י) והיינו נמי מעשר שני דקאמר יגנו בצבורה: אלא לעולם. במעשר שני דעיר הנדחת טהור ואסקויה לגוה ודקאמר לישתרי בצרכיה דהא קלטוהו מחיות אחר שנכנס לחומת ירושלים: דאמר רבא. (ב) בשמיטת חולין פ' בהמה המקשה (דף סא:): מחיות לאכול דאורייתא. מן התורה מזהו לאכול לפניס מן החומה: אבל מחיות לקטע. שיהיו מחיות קולטות בין לענין פדייה בין לכל ענין מדרבנן הוא וכי גזור רבנן דמיהני קליטת מחיות למעשר שני אינו יכול לפדותו (א) ולענין עיר הנדחת נמי שלא יהא בצרפיה היכא דליתנהו מחיות: דכתיב וחדסם. את שמש מן המקום ההוא וגו' וסמך ליה לא תעשון כן לה' אלהיכם ובמזוזה הואיל וכתיב זה אזכרות אי אפשר לשרפה משום קרא ללא תעשון כן ואין צעין שללה וליכא דהאשע) שלל שמים הוא: כלל עשעה ופרט בלא עשעה. כגון והיתה תל עולם (דברים יג) כלל דלפניו גנות ופרדסים לא תעשה אלא תהיה תל עולם שהוא עשה לא תבנה עוד [שם] צנין צמיס והוא לא תעשה אין דנין אותו בכלל ופרט לומר אין בכלל אלא מה שבפרט ללא תעשה פירוש הוא כלומר והיתה תל עולם לצנין קאמרן אבל לגנות ופרדסים שרי אלא תרי מילי קאמרן קרא ללא אמרינן פירושי קמפרש אלא מילי מילי קאמרן והיתה תל עולם לגנות ופרדסים לא תבנה עוד כל צניין שבעולם ואפילו לגנות ופרדסים לא תבנה עוד ודרשין ליה לדבר שהיה בכלל ויכא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יכא אלא ללמד על הכלל כולו יכא ולומר צנין בכלל היה ולמה יכא להקיש לך מה צנין מיוחד שהוא ישוב צני אדם אף כל צנין כגון גנות ופרדסים (ב) (לישנא אחרינא) ור' יוסי הגלילי סבר אין דנין כר' אבין ודריש הכי והיתה תל עולם מכל מילי שלא יעשה זה שום דבר ולא תבנה עוד דמשמע צנין צמיס אשמושינן לאו צצנין צמיס וגנות ופרדסים איסור עשה הוא לביכא. כך משמע: כך סבר דנין דלא כר' אבין: דכ"ע אית להו דר' אבין. ואפילו ר"ע והא דקאמר דעיר הנדחת נעשית גנות ופרדסים לאו משום דבעלמא לית ליה דר' אבין דודאי מלמא קא מפרשי והיתה תל עולם במאי צצנין צמיס ללא תבנה עוד לא משמע ליה בכל צניין דקסבר עוד לכמו שהיתה משמע כלומר לא תחזור ולא תבנה עוד משמע כגון שהיתה מתחלה לא תבנה עוד אבל נעשה גנות ופרדסים: ומר סבר עוד לגמרי משמע. כגון דלמד לעולם ועד ועל לשון ועד הוא (ב) שלא תבנה לעולם לשום דבר לא לצנין צמיס ולא לגנות ופרדסים (ב) מי תבנה עוד: מחוברין מותרין. דתקנן ושרפת אמרה רחמנא (דברים יג) מי שאינו מחוסר אלא קבינה ושריפה יכא זה שמחוסר תלישה וקבינה ושריפה: וכל אשר זה. אפילו אילנות מחוברין אשר זה נאסרין: ה"ג וישבע יהושע לאמר ארור האיש וגו'. וקרא קריש ואיל בצבורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה וכשעמיד דלתיה ימות צנו הקטן: לא יריחו על שם עיר אחרת. שלא יבנה יריחו ויבן שמה על שם עיר אחרת ולא עיר אחרת על שם יריחו שאפי' בנה עיר אחרת וקראה יריחו אסור לבנותה שאפי' שם יריחו ימחה לעולם וכתיב צימיו בנה חיאל בית האלי את יריחו צימיו של אחאב ועל שעבר על האלה קרי ליה בית האלי: אם יריחו. ולא יריחו עצמו בנה אלא עיר אחרת על שם יריחו שקראה לה יריחו ולא אתפרש הא מנלן: בצבירים צבורו יסדה. בצבירים רשע כשמת הצבירים הרשע לא היה לו לחיאל ללמוד שלא לבנות את יריחו: בצבירים ושגוב מאי עבוד. דקרי להו רשעים: איני יודע ששגוב צעירו. מילתא בצאפני נפשיה הוא ולמדנשא. ממשמע שנאמר בצבירים צבורו איני יודע ששגוב צעירו אלא מה ת"ל שגוב צעירו שהיה קוצה והולך מאצירים ועד שגוב שהוא צעיר מכלס: אחאב צצנינו. קוצהו של חיאל דהא אחאב: כי עמאי. וי"א כי טעמא בית האכל שמטעימים אותו דצבירים לנחמו. ובכמה דוכתיב כתיב בצרכאשית רבה טמאי בלא עיי"ן לשון אכל: על כל סלס וסלס. שורה וערוגה ומקום גבוה הוא: ולא צנין מיטרא מיזל ומסגר. שהיה הלכלוך הולך וגדל מרוב הגשמים הבאין לעולם שאין מניחין לילך להסתחמות לעבודת כוכבים מתוך דרכים מלוכלכות צניט: מיד ויאמר אליהו חי ה' אם יהיה השנים האלה מער וגו'. האי קרא סמוך לקרא דחיאל בית האלי: אקלידא דמטרא. מפתח של מטר: כיון דקרא. דליכא לערס צעלמא א"ל הקב"ה לאליהו לך צרפתה לגלגל הדבר שיחזיר לו מפתח של מטר דקרא מפרש ואזיל: שלש מפתחות לא נמסרו ביד שליח. על אזורי) של הקב"ה יש מפתחות ומסרם ליד שלוחים הממונים אבל ג' מפתחות יש לו צידו שלא מיה שליח עליהם מצרכאשית אלא צידו הם ולא רצה למסור) שליח עליהם וקאמרן הקב"ה לאליהו אותם ג' מפתחות עבדתי בידי מצרכאשית ולא מניתי שליח עליהם אלא אותן שעשיתי ממונה על אחת מהם ותתה תשאל מפתח שני יאמרו שנים ציד תלמיד ואחד ציד הרב: (ב) דערקויה לגליה. שפתם שער שלו ואצדיה למפתחיה כך עשה אליהו ועל לשערי מטר ולצנסוף אכל מפתחם אצל גשמים שלא נפתח השער של מטר על ידו: דכסב לך הראה אל אחאב

- (א) פסח"י לו: לת. מ"ש פ"ג
- מ"י צ"מ נ: זכום מטל.
- צ"מ צ"מ סחט כ. עשין
- תוקי צ"מ ג: ד"ס לא
- פלוג: (א) לעיל ע"ה.
- (ד) מ"ק ג, (א) ו"ל חרס
- היא וכל אשר בה לה'.
- (ו) מוסף פ"י ד.
- (ז) מוספתא פ"ט, (ח) צע"י
- (ט) ולעיל ק"ב.
- (י) [לא לחאב] (ס) ו"ל יהיה השנים האלה על ור'.
- (כ) חולין ה, (כ) טעמא כ.
- (ג) ו"ל
- (ם) בשמיטת חולין לא מלמא
- אמר רבא כתר ש"י על נכון
- ויצין צמיס צמית.
- (ע) דמאי לאו שרש.
- (פ) ו"ל לא, (פ) ו"ל שרש
- שכן לג. ד"ה לא ישתנה.
- (ק) צע"י: כל האזכרות.
- (ר) [גמות שרש] (ש) ו"ל
- אמר ד"ה דכתיב.

הגהות מהר"ב רנשבורג

א רש"י ז"ח אכל מחיות וכי ולענין עיר הנדחת נמי שלא יהא בצרפיה. מלת בצרפיה נמקד וי"ב צבניה:

מוסף רש"י

לקוח בכסף מעשר צבורי שני. כדכתיב ומתה הספק ככל אשר תהיה נפשו וגו' (פסחים ד.ה). יסדה. דלעילא למתפס פדיוט (שם). יקבר. כל לקוח כסף מעשר שני שנתמל. משום דקליטת קדושתיה וליה אלים למתפס פדיוט לאכול דאורייתא דאורייתא משה שגמחה דרבנן. כד הוכרה אלא לחלו מצובה. ושמתו כסף מכל הנביאים אסורות הם מצובה שם. ולא קרינא ביה את כל שללה ושרפת (יעיר עמא). לא נמסרו לשליח. היט שלא נמסרו לשליח אלא ציד (תשנית ב). אתא איהו ואליהו ב. שהלכו אליהו ואחאב לנחם את חיאל בצבור. אמר אחאב לאליהו אפשר קוללתהם למדין ומקיימיה וקלתהם רביע של מאקמה, שנאמר וסרתם חי והרי כל ישראל עובדים ע"ז ואין גשמים בעצרים. מיד ויאמר אליהו חי (ח"א ד.א) הדרן עלך מסכת סנהדרין